

Tadeusz Szczerbowski

Akademia Pedagogiczna w Krakowie

Toast jako gatunek mowy

Gatunek mowy można najkrócej zdefiniować jako „relatywnie stały tematyczny, kompozycyjny i stylistyczny typ wypowiedzi (tekstów)”¹. Traktuje się go jako kulturowo i historycznie ukształtowany skonwencjonalizowany sposób komunikowania, wzorzec organizacji tekstu². Zgodnie z rosyjską tradycją stylistyczną wyodrębnia się gatunki mowy potocznej (*жанры обиходно-разговорной речи*), a wśród nich – *застольные жанры*³, czyli gatunki biesiadne, których przykładem jest toast „krótka okolicznościowa przemowa wygłaszana zwykle w czasie przyjęcia, bankietu, w celu uczczenia kogoś, czegoś, życzenia komuś pomyślności, udania się czegoś itp., po której następuje wypicie kieliszka alkoholu”⁴. Rosjanie przez *тост* rozumieją *застольное пожелание, предложение выпить вина в честь кого-, чего-л.* (Евгеньева 1984: 389). W języku angielskim *toast* oznacza zarówno ‘toast’ jak i ‘tost’. Dawniej był to kawałek opiekanego chleba dodawany do wina, wody lub innego trunku. Dziś owo znaczenie – z wyjątkiem Indii – jest przestarzałe⁵. W Chinach wyraz *toast*, wymawiany *zhìjiǔ*, zapisuje się dwoma znakami 干杯. Pierwszy z nich ma znaczenie ‘zyczyć’, a drugi – ‘alkohol’, zatem etymologicznie chodzi tu o alkohol przy składaniu życzeń. W języku chińskim *wznieść toast* to 祝酒 *gǎnbēi*, dosł. ‘opróżnić kieliszek’.

¹ „Речевой жанр – относительно устойчивый тематический, композиционный и стилистический тип высказываний (текстов)” (В.А. Салимовский, *Речевой жанр*, 2003: 352). Zagadnieniu temu poświęcone są m.in. saratowskie „Жанры речи” (tom I – 1997, tom II – 1999, tom III – 2002).

² С. Гайда, *Жанры разговорных высказываний*, „Жанры речи” 1999, с. 2, 31–46.

³ В.В. Дементьев, *Жанры обиходно-разговорной речи*, [в:] Кожина М. (ред.), 2003, *Стилистический энциклопедический словарь русского языка*, Москва 2003, 67–69.

⁴ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2003, t. IV, s. 825.

⁵ *OED2 on CD-ROM*, Oxford University Press, 1992.

Toast jako gatunek mowy ewoluował i nadal ma charakter dynamiczny. W okresie staropolskim była to „krótka pieśń towarzysząca wznoszeniu toastów podczas uczt i biesiad”⁶. Śpiewanie toastów zachowało się do dziś zarówno w zwyczajach ludowych, jak i w kabarecie. Przykładem jest tekst Jana Pietrzaka⁷ do muzyki Włodzimierza Korcza.

Za nasze spotkanie,
Za wspólne obsesje,
Za zdrowie sterane
W pogoni za szczęściem,
Za naszych najbliższych,
Za bliskich dalekich,
Od których nas dzielią
Granice i wieki,
Za tych, co na morzu,
Za tych, co na dnie,
Pijemy – kto może,
Kto chce!
Za tych, co chronili
Nasz honor przed światem
Nie dając zastraszyć się
Fałszem ni batem,
I za spadkobierców
Naszego imienia,
Gdziekolwiek po świecie
Rozstała się ziemia.
Za tych, co na jawie,
Za tych, co we śnie,
Pijemy... Kto może,
Kto chce!

Za naszych prajców
Odwagę, co chcieli
I nam dać skosztować
Owoców tej ziemi!
Że czasy obłędne,
Co nam się trafiły?
I siły najemne,
Co kopią nas w tyłek!
Za tych, co na górze,
Za tych, co na dnie!
Pijemy... Kto może,
Kto chce!
Za życie zaplute
Jak dworzec we Lwowie,
Za pały zakute,
Za łby betonowe,
Za tych, którym ufać
I wierzyć pragniemy.
Ich święci anieli.
Za tych, co nas mogą,
A każdy ich zna!

Panowie i panie!
Do dna!

Formy toastu są i obecnie kulturowo zróżnicowane jako element tradycji i rytuałów, istotna część folkloru. Charakterystycznym przykładem jest Gruzja. Zwykle toast zaczyna się tam z paraboli, która kończy się puentą tworzącą sam toast. W najlepszych toastach temat przypowieści pozornie nie wiąże się z powodem świętowania, ale konkluzja najbardziej nieoczekiwanie okazuje się odpowiednia dla danej okazji. Ilustracją jest przykład na angielskiej stronie Wikipedii⁸.

⁶ T. Kostkiewiczowa, *Toast*, [w:] J. Sławiński, red., *Słownik terminów literackich*, Wrocław 1988, s. 536.

⁷ J. Pietrzak, *Toast*, [w:] tegoż, *Co jest grane panie Janku...*, Warszawa 1986, s. 127.

⁸ [http://en.wikipedia.org/wiki/Toast_\(honor\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Toast_(honor))

A bird spotted a glittering necklace in the King's treasury and stole it away. Happy, it flew very high, higher than the highest mountains. Suddenly a gust of wind tore the necklace's string, and the precious gems scattered all over the world... It is a great luck that one of them landed by our table today. Cheers to Maria!

Wygłaszanie toastu jest niewątpliwie swoistą sztuką oratorską, która wymaga treningu. Na stronach internetowych można znaleźć obszernie korpusy tekstów, które pozwalają na kształcenie owej sprawności.

Czy sztuka wygłaszania toastów zanika? Odpowiedź twierdzącą na to pytanie znajdują polscy internauci na stronie <http://toasty.nauczanie.pl/toasty.php>.

Gdzie te czasy, kiedy podczas picia wygłaszano toasty? [...] Wystarczy nauczyć się kogoś toastu i wygłosić go na następnej imprezie. To doskonały sposób na to, by stać się duszą towarzystwa. Wystarczy tylko raz spróbować, potem wszyscy będą oczekiwali kolejnego toastu. I tak nawet z pozoru martwa impreza rozkręci się. Zazwyczaj starano się, aby toast był zabawny i kończył się niespodziewaną, zabawną puentą. Takie toasty mamy właśnie na tej stronie.

Autorzy cytowanej strony internetowej, postulując nauczanie toastów, intuicyjnie opowiadają się w istocie za metodą reproduktywno-kreatywną, opracowaną przez Janusza Henzla.

Pomocą służą nawet opracowywane przez internautów listy rankingowe toastów. W krajach anglojęzycznych daje się zaobserwować największe zapotrzebowanie na toasty weselne. Lista dziesięciu najlepszych (<http://quotations.about.com/cs/weddingtoasts>) zawiera informacje, kto jest adresatem lub nadawcą. Najczęściej toasty dedykowane są młodej parze.

Congratulations on the termination of your isolation and may I express an appreciation of your determination to end the desperation and frustration which has caused you so much consternation in giving you the inspiration to make a combination to bring an accumulation to the population.

Charakterystyczne jest tu nagromadzenie aż 12 wyrazów z *-ation*, które kształtują rytmizację brzmieniową wypowiedzi.

Para młoda może być także nadawcą toastu, np. *May our children be blessed with rich parents*, który w Rosji ma postać *Выьем за то, чтобы у наших детей были богатые родители*. Numer jeden na angielskiej liście toastów weselnych zajmuje życzenie złotych godów, czyli pięćdziesięciolecia pożycia małżeńskiego: *May we all be invited to your golden wedding ceremony*.

Podstawowe zasady dotyczące wygłaszania toastów na polskim weselu podaje strona internetowa <http://www.we-dwoje.pl/>.

Toastów nie powinno się wygłaszać na początku przyjęcia. W tradycji weselnej prawo do pierwszego toastu ma ojciec Panny Młodej. Dopiero jako drugi zabiera głos Pan Młody, albo jego ojciec. Po nich przemówić mogą świadkowie. Przy wygłaszaniu toastów należy pamiętać, żeby nie były zbyt długie, bo mogą się okazać nudzące dla go-

ści weselnych. Osoba wygłaszająca toast powinna kierować się doborem odpowiednich słów. Należy unikać prymitywnych wręcz zwrotów, jak np. „wypijmy za...”.

Okazuje się jednak, że konstrukcja *wypijmy za ...* nie razi Polaków, gdy zaczyna się od niej puenta poprzedzona przypowieścią. Przykładem jest wysoko oceniany przez internautów (<http://autentyki.pl/toasty>) następujący toast.

Rodzice jedynaka wyprawiali mu wesele, a że miał licznych przyjaciół i ich postanowiono zaprosić. Syn dał ojcu listę swych gości. Kiedy wreszcie nadszedł dzień wesela, stawili się wszyscy krewni, ale nie było żadnego z przyjaciół pana młodego. Zdziwiony chłopak spytał ojca, czy uwzględnił jego listę.

– Oczywiście, synu. Ale do każdego, zamiast zaproszenia na wesele, napisałem, że potrzebujesz jego pomocy...

Wypijmy za prawdziwych przyjaciół!

Najobszerniejszy zbiór 812 toastów w języku rosyjskim dostępny jest na stronie <http://www.toast.ru/toast/> w 21 kategoriach⁹: 1. *Давайте выпьем* (40), 2. *Будем здоровы* (18), 3. *За прекрасных дам* (242), 4. *За нас, мужики* (78), 5. *Пьем за любовь* (39), 6. *За долголетие* (10), 7. *Счастья Вам* (18), 8. *За семейное счастье* (23), 9. *За родителей* (8), 10. *За детей* (14), 11. *За хозяев* (35), 12. *За дружбу* (31), 13. *За нашу компанию* (43), 14. *За именинников* (24), 15. *Скажи, кто ты...* (45), 16. *Восточные тосты* (21), 17. *Ты у меня одна* (16), 18. *Застольное ассорти* (59), 19. *Ответные тосты* (6), 20. *Так наливай, студент* (16), 21. *Новоселье* (12). Choć kryteria wyodrębniania owych kategorii nie do końca wydają się przejrzyste, najliczniejsze okazują się toasty za zdrowie pięknych pań (29,8%).

Przykładem jest tekst, który składa się z dwóch części: pierwsza z nich to anegdota, druga zaś – właściwy toast w postaci puenty, zaznaczonej pogrubieniem na cytowanej stronie internetowej.

Больной жалуется врачу:

– Доктор! У меня что-то с организмом: куда пальцем не надавлю, всюду больно!

– У вас, дорогой, палец сломан!

Сначала я тоже думал, что у меня что-то с организмом, поскольку куда ни посмотрю, всюду вижу красивую женщину! Но оказывается, это общее мнение – женщины у нас красивые! **Давайте выпьем за них!**

Toast może mieć krótszą postać, składać się ze zwięzłego uzasadnienia i wezwania do wypicia trunku.

Большие открытия всегда неожиданны, всегда внезапны. И вместе с тем, они никогда не случайны. За случайную встречу, которая стала открытием моей жизни.

За ... (Имя)!

Niekiedy część pierwsza, zwana tu uzasadnieniem, jest przejawem zabiegu stylistycznego opartego na anaforze.

⁹ W nawiasach podaję liczbę toastów danej kategorii.

Если о женщине говорит весь мир, то это значит, что она кинозвезда.

Если о женщине говорит вся страна, то это значит, что она жена президента.

Если о женщине говорит весь город, то это значит, что она солистка местного ансамбля.

Если о женщине говорит вся улица, то это значит, что она уличная женщина (проститутка).

Так выпьем же за тех женщин, о которых говорят стихами их возлюбленные!

Kolejny przykład toastu uzmysławia wagę Bachtinowskiego postulatu, aby ba- dać „słowo nie w systemie języka, nie w «tekście» oderwanym od dialogowego kon- taktu, lecz właśnie w samej strefie obcowania dialogowego, tj. tam, gdzie słowo żyje autentycznym życiem”¹⁰. Starszy od Bachtina o 11 lat Bronisław Malinowski w za- proponowanej etnograficznej teorii języka wyraził pogląd, że nie można analizować wypowiedzi poza kontekstem sytuacyjnym i kulturowym¹¹.

Przykładem jest toast, który tylko w pewnych warunkach wydaje się na miejscu.

Мой друг! Не гонись за женщиной, как за ушедшим трамваем. Помни, что сзади идет следующий трамвай.

Так выпьем за то, чтобы чаще ходили трамваи!

Można go uznać za próbę pocieszenia mężczyzny, którego porzuciła żona czy kochanka. Adekwatne wydaje się wzniesienie tego toastu w męskim gronie¹², ale raczej nie w obecności wiemych żon.

Drugą ze względu na liczbę toastów rosyjskich tworzy kategoria *За нас, мужики* (78 przykładów, czyli 10% korpusu tekstów na stronie <http://www.toast.ru/toast/>).

В 20 лет мужчина – это такой инструмент, который играет без настройки.

В 35 лет – это скрипка. Настраивается 2–3 минуты и играет по желанию настройщика.

В 55 лет – это рояль: один настраивает, другой играет.

Так давайте выпьем за то, чтобы мы, мужчины, играли на скрипке до самой старости!

Kompozycja jest niezmienna: toast składa się z dwu części: wprowadzenia w po- staci przypowieści i puenty.

Trzecią pozycję na liście rankingowej zajmuje kategoria *Застольное ассорти* (59 przykładów, czyli ponad 7% korpusu). W potocznym języku rosyjskim rozróż- nia się dwa pojęcia: *мостуемый* ‘ten lub to, na czyją cześć spełniany jest toast’

¹⁰ M. Bachtin, 1970, *Problemy poetyki Dostojewskiego*, Warszawa 1970, s. 305.

¹¹ Щербовский Т., *Контекст и значение в этнографической теории языка Бронислава Малиновско- го*, Textus 10: Этика и социология текста, 2004, с. 398–401.

¹² Por. termin *мужской вариант русского речевого жанра „разговор по душам”*, В.В. Дементьев, *Гендер и жанр: мужской и женский варианты русского речевого жанра „разговор по душам”*, *Stylistyka XIII*, 2004, с. 55–79.

i *тостующий* 'ten, kto wznosi toast'. W omawianej tu kategorii тостуемым jest nie tyle osoba, ile *abstractum*.

...Век живи – век учись! И ты наконец достигнешь того, что, подобно мудрецу, будешь иметь право сказать, что ничего не знаешь...

Так выпьем за мудрость!

Przytoczony toast zaczyna się od znanego rosyjskiego przysłowia. W następnym zdaniu nawiązuje intertekstualnie do powiedzenia przytaczanego przez Platona w *Obronie Sokratesa* (VI, 21 D): *Wiem, że nic nie wiem*, po czym następuje puenta, czyli toast właściwy.

Uniwersalne życzenie szczęścia można wyrazić po rosyjsku w następujący sposób:

Желаю из тысячи встреч – одну,

Самую счастливую!

Из тысячи звезд – одну,

Самую яркую!

Из тысячи слез – одну,

Самую сладкую!

Поднимаем чашу

За вашу жизнь без горя и невзгод!

Toast może mieć zwięzłą formę.

Пусть ваша жизнь будет чистой, как капля родниковой воды, а счастье игриво, как шампанское в хрустальном бокале!

W języku rosyjskim nazwą *здравица* określa się toast za zdrowie. Może się on zaczynać od anegdoty, np. o niemieckim poecie Heinrichu Heinem.

Рассказывают, что Гейне как-то получил большого размера посылку. Раскрыв ее, он не нашел там ничего, кроме маленькой записки. В ней один из его знакомых сообщил: „Я здоров”. Через некоторое время этот знакомый получил от Гейне увесистый ящик. В нем лежал огромный камень и записка: „Этот камень свалился у меня с сердца, когда я узнал, что ты здоров!”

Это, конечно, шутка, но могу с уверенностью сказать: не только у меня, но и у всех нас по огромному камню действительно свалится с сердца, когда наш дорогой друг ... (имя) выздоровеет. Предлагаю выпить за его здоровье!

Niekiedy toast za zdrowie może mieć formę lapidarną: *Предлагаю выпить за здоровье тех, у кого оно еще осталось!*

Charakterystyczne dla Rosji jest picie zwykle wina za spokój duszy zmarłego. Toast ma wtedy postać werbalną: *Выпьем за упокой бедной Фединой души lub За Афанасия Петровича, его добрую память*. Zwyczaj ten niekiedy zastanawia i samych Rosjan.

Почему люди мешают горе с вином, пьют за помин души веселящий напиток, красное и белое, то же, что и на свадьбах, на праздничных торжествах и юбилеях? Люди, люди!¹³

W opowiadaniu *Пелагея* rosyjskiego pisarza Fiodora A. Abramowa z 1969 roku pojawia się toast na cześć Stalina i ojczyzny: *За Родину, за Сталина*¹⁴. Wśród analizowanego rosyjskiego korpusu tekstów elektronicznych nie ma ani jednego toastu na cześć polityka. W polskiej sieci informatycznej znalazłem przewrotny przykład toastu za władzę, ale nie polityczną: *За власть... в nogach, чтобы до дому дошли*. Forma *coby(śmy)* jest potoczna, por. *żeby(śmy)* i *aby(śmy)*. Efekt zawiedzionego oczekiwania (*эффект обманутого ожидания*) ma tu służyć komizmowi.

Podkreślany przez rosyjską badaczkę uroczysty charakter toastu nie można traktować jako bezwyjątkową cechę definicyjną.

Коммуникативная цель жанра состоит в том, чтобы подчеркнуть особую торжественность момента, для того чтобы создать особое эмоциональное состояние за столом, состояние единения и внимания¹⁵.

Konwencję podniosłości łamie wypowiedzenie: *Žadna głupia Coca-Cola nie zastąpi nam jabola* (<http://strony.aster.pl/zyczenia/toasty.htm>). *Jabol* to potoczna pogardliwa nazwa taniego wina owocowego gorszego gatunku¹⁶. Z kolei coca-cola „była archetypem rzeczy pożądanej i podejrzanej, ideologicznie wrogiej i także dzięki temu kuszącej”. Według relacji Jerzego Bralczyka „żartowano, że jest stonką w płynie, nawiązując do ulubionego zajęcia amerykańskich imperialistów, zsyłających te żarłoczne chrząszcze na nasze kartofliśka”¹⁷. Efekt komiczny powstaje tu w wyniku dysonansu poznawczego i intertekstualnego nawiązania do hasła reklamowego Agnieszki Osieckiej *Coca-cola to jest to!* z roku 1971.

Daleki od podniosłości jest również toast rosyjskiego studenta: *За тех, кто думает, что мы здесь учимся!* Tę samą grupę tematyczną, określaną mianem *Так наливай, студент*, reprezentuje następujący czterowiersz:

За декана своего
Пью крепленое вино.
Чтоб он так его видал,
Как стипенду мне давал!

¹³ Fragment z opowiadania *Овсяные блины сул* za: Филиппова Е.В., 2004, *Социальные функции застольной беседы и чаепития в художественном тексте (на примере рассказов 60–80-х годов XX века)*, Textus 10: Этика и социология текста, 2004, s. 385–393.

¹⁴ Cyt. za: tamże, s. 392.

¹⁵ Tamże, s. 391.

¹⁶ J. Anusiewicz, I. Skawiński, *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa 2000, s. 252.

¹⁷ Bralczyk J., 2006, *Polak potrafi. Przysłowia, hasła i inne polskie zdania osobne*, Warszawa 2006, s. 51.

Wyraz *стунуха* jest w slangu studenckim żartobliwym określeniem stypendium¹⁸. Natomiast *крепленое вино* to wino z dodatkiem spirytusu, w żargonie kryminalistów nazywane słowem *крепляк*¹⁹.

Toast może mieć postać mowy jubileuszowej (ros. *юбилейная речь*), czyli przemówienia okolicznościowego²⁰.

Господа! – заговорил профессор. – Тише! Я поднимаю бокал за русскую науку, за Московский университет! Я ни разу не прошел мимо его, не обнажив головы. Московский университет охраняет нашу страну, как солнце. Он дал нам и всему миру замечательных людей. В области просвещения и культуры мы стали передовой страной. Кем зачитывается Европа? Нашим Толстым и Достоевским. Кому принадлежит честь открытия электрического освещения и радио? Русским ученым. Кто первым изобрел паровую машину? Русский Ползунов... И все это пошло от первого рассадника просвещения – Московского университета. Много еще в нашем быту косности... сохранились и Тит Титычи, и Ноздревы, и Пришибеевы, но я верю, со временем изживутся, и поможет нам в этом наша дорогая альма-матер! Да здравствует страна талантливого народа и все ее культурные учреждения! (А. Вьюрков, *Рассказы о старой Москве*)²¹.

Mowa jubileuszowa jako wypowiedź pochwalna, wystawiająca często w przesadnie pochlebny sposób jakąś osobę, wydarzenie itp., ma więc formę panegiryku.

Toast jest prymarnie wezwaniem do picia trunku. Tę cechę definicyjną dzielają wszystkie analizowane przykłady. Jednakże pojedyncze banalne formy²² typu *вздрыгнули, понеслась, горько*, a także *со свиданьем* czy *на дорожку* nie odzwierciedlają w pełni istoty toastu jako potocznego gatunku mowy, który w pełnym wymiarze składa się z dwóch części: 1) inicjalnej, czyli wstępnej, w postaci przypowieści, anegdoty, cytatu i 2) finalnej, która zawiera informację, na czyją cześć lub za jakie zdarzenie ma być spożywany uprzednio podany trunek. Toast zapewnia więc fatyczną (*phatic communion*)²³ między ludźmi, jest sygnałem, że nadawca akceptuje partnera i jego udział w dialogu. Wygłoszenie toastu staje się aktem spełnionym, gdy słuchacze zasygnalizują aprobatę gestem, podnosząc kieliszek alkoholu, lub też słowem. W Anglii mówi się wtedy *Cheers!* albo *Hear! Hear!* Dziś już przestaje być istotne, czy osoby piją łyk symbolicznego trunku, czy też piją

¹⁸ В.М. Мокенко, Т.Г. Никитина, *Большой словарь русского жаргона*, Санкт-Петербург 2001, с. 291.

¹⁹ Tamże.

²⁰ S. Skorupka, *Słownik frazeologiczny języka polskiego*, Warszawa 1967, s. 458 s.v. *mowa*.

²¹ Cyt. za: Н.Н. Романова, А.В. Филиппов, *Стилистика и стили: учебное пособие; словарь*, Москва 2006, с. 399.

²² Za banalne uznaje się polskie *no, to бęc, no, to chlup, no, to cyc, no, to lu, pierdyknem, bo odwyknem, zdrowie na budowie, zdrowko* i inne; J. Anusiewicz, J. Skawiński, *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa 2000, s. 249–260.

²³ Zob. I tom *Językoznawstwa Bronisława Malinowskiego*: Pisarkowa K., *Językoznawstwo według Bronisława Malinowskiego*, Kraków 200, s. 167–168.

do dna²⁴. Zacieśnianiu więzi społecznych służą błyskotliwe dowcipne toasty. *Ein Trinkspruch zur rechten Stunde hebt oft die Stimmung der ganzen Runde*²⁵.

Podziękowanie za toast (ros. *ответный тост*) może mieć kompozycję trójczłonową.

1. Я испытываю неловкость от сделанных мне подарков. Во-первых, моя персона не заслуживает их, а, во-вторых, я из тех, кто больше любит делать подарки, чем их принимать. Я похож на того мальчика, который утверждал, что лучше давать, чем принимать.

2. – Почему ты так считаешь? – спрашивают его.

– Мне папа всегда об этом говорит!

– А что твой папа – священник?

– Нет! Мой папа – ... боксер!

3. Это, конечно, шутка. Но все же, повторяю, я не заслуживаю да и не люблю получать подарки! Однако спасибо за них! Я вам очень признателен! Пью за ваше здоровье и благополучие!

W części pierwszej jubilat zgodnie z zasadą grzeczności stosuje strategię, którą w potocznym języku rosyjskim określa się mianem *прибедняться*, a polegająca na umniejszaniu swych zasług. Aby altruistyczne wyznanie, że przyjemniej dawać prezenty niż je otrzymywać nie uznano za banalne albo – co gorsza – za przejaw chępliwości, mówca zapowiada anegdotę, która stanowi część drugą toastu. Jej celem jest zatarcie ewentualnego wrażenia konwencjonalności i rozbawienie osób obecnych. Komizm opiera się tu na efekcie zawiedzionych oczekiwań dzięki wieloznaczności wyrazu *дать*, który może mieć w zależności od kontekstu konotację pozytywną, jak i negatywną. Trzecia część, choć jest w pewnym sensie powtórzeniem pierwszej, zawiera ponadto podziękowanie, a także życzenie zdrowia i sukcesu. Ostatni element kompozycyjny poza pierwszym zdaniem mógłby być skróconą wersją dziękczynnego toastu.

Źródła

[Http://autentyki.pl/toasty](http://autentyki.pl/toasty) (polskie)

[http://en.wikipedia.org/wiki/Toast_\(honor\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Toast_(honor))

<http://toasty.nauczanie.pl/toasty.php> (polskie)

<http://quotations.about.com/cs/weddingtoasts> (angielskie)

<http://strony.aster.pl/zyczenia/toasty.htm> (polskie)

http://www.foodnews.ch/allerlei/50_humor/Trinksprueche.htm (niemieckie)

<http://www.toast.ru/toast/> (rosyjskie)

<http://www.vnr/selbstorganisationerfolgsstrategien/stiletikette/praxistipp> (niemieckie)

Pietrzak J., *Toast*, [w:] Pietrzak J., *Co jest grane panie Janku...*, Towarzystwo „Egida”, Warszawa: 1992

²⁴ Autorzy rosyjskiej strony internetowej (<http://www.toast.ru/toast/>) uważają za stosowne przypomnieć rodakom, że namawianie do picia do dna jest nietaktem.

²⁵ http://www.foodnews.ch/allerlei/50_humor/Trinksprueche.htm

Literatura

- Anusiewicz J., Skawiński J., *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa 2000
- Bachtin M., *Problemy poetyki Dostojewskiego*, Warszawa 1970
- Bralczyk J., *Polak potrafi. Przysłowia, hasła i inne polskie zdania osobne*, Warszawa 2006
- Dubisz S., red., *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2003, t. IV
- Kostkiewiczowa T., *Toast*, [w:] Sławiński J. (red.), 1988, *Słownik terminów literackich*, Wrocław 1988, s. 536
- OED2 on CD-ROM*, Oxford University Press 1992
- Pisarkowa K., *Językoznawstwo według Bronisława Malinowskiego*, Kraków 2000
- Skorupka S., *Słownik frazeologiczny języka polskiego*, Warszawa 1967–1968
- Гайда С., *Жанры разговорных высказываний*, *Жанры речи* 2, 1999, 31–46
- Дементьев В.В., *Фатические речевые жанры*, *Вопросы языкознания*, 1999, № 1, 37–55
- Дементьев В.В., *Жанры обиходно-разговорной речи*, [в:] Кожина М. ред., *Стилистический энциклопедический словарь русского языка*, Москва 2003
- Дементьев В.В., *Гендер и жанр: мужской и женский варианты русского речевого жанра „разговор по душам“*, *Stylistyka* 2004, XIII
- Евгеньева А. П., *Словарь русского языка*, Москва 1984, т. IV
- Мокиенко В.М., Никикитина Т.Г., *Большой словарь русского жаргона*, Санкт-Петербург 2001
- Романова Н.Н., Филиппов А.В., *Стилистика и стили: учебное пособие; словарь*, Москва 2006
- Салимовский В.А., 2003, *Речевой жанр*, [в:] Кожина М. ред., 2003, *Стилистический энциклопедический словарь русского языка*, Москва
- Фасмер М., *Этимологический словарь русского языка*, Москва 1964–1973
- Филиппова Е.В., *Социальные функции застольной беседы и чаепития в художественном тексте (на примере рассказов 60–80-х годов XX века)*, *Textus 10: Этика и социология текста*, 2004
- Шмелёва Т.В., *Речевой жанр: опыт общепhilософского осмысления*, *Collegium*, 1995, № 1–2
- Щербовский Т., *Контекст и значение в этнографической теории языка Bronisława Malinowskiego*, *Textus 10: Этика и социология текста*, 2004